

Сайтът **desebg.com** публикува интервю със **Соня Христова**, преподавател по история и цивилизации в Средно общообразователно училище „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Карнобат. Г-жа Христова е с 29-годишен преподавателски опит. Притежава I-ва професионално-квалификационна степен и е главен учител. Соня Христова отговаря на въпроси на журналиста на Христо Христов (двамата нямат роднинска връзка, а съвпадение на фамилните имена), свързани с

новата учебна програма за 10 клас по история и цивилизации

, в която за първи път периодът 1944-1989 г. ще се изучава от тази есен в самостоятелен раздел, както и за новите учебници по същия предмет, в

някои от които бяха допуснати съществени пропуски и манипулации за комунистическия режим

и министърът на образованието и науката Красимир Вълчев ги спря до отстраняване на пропуските. По думите на г-жа Христова в учебния процес по-важен от учебника е учителят, чиято роля е да подтикне учениците да мислят. Тя е категорична, че тоталитарният комунистически период трябва да се изучава, но посочва, че в провинцията все още не са дошли новите преработени учебници.

Г-жо Христова, вие работите отдавна в образователната система. Каква е вашата оценка върху досегашните учебници по история по отношение на комунистическия режим? Достатъчно ли часове бяха отделени за преподаване, имаше ли достатъчно материал в учебниците, по които се учеше до това лято?

– За всичките тези години в училище се смениха няколко пъти системите, законите за образованието и съответно учебниците. Аз съм като фабрикант, който си е купил фабрика на 8 септември 1944г. Завърших Университета през 1990 г. и когато влязох в училище като преподавател, всички учебници бяха обявени за „неподходящи“ и трябваше да преподавам по т. н. „Записки...“ за съответните класове. А и

Написано от Христо Христов
Петък, 04 Октомври 2019 14:25

университетските ми „знания“ за някои периоди се оказаха неподходящи. По отношение на комунистическия режим, като част от общата световна история, най-подробно и правдиво беше представен в учебника на проф. Милен Семков, от 1995 г., който мисля че през 2000 г. или малко след това не получи повече одобрение. Относно българската история в този период, тя не е била изчерпателно представена в нито един от учебниците до сега. Вероятно заради малкото на брой часове, които бяха отредени за този период.

Как приехте новината от началото на 2018 г., че МОН е утвърдило нова учебна програма, в която е обособена за първи път в самостоятелен раздел темата за периода 1944-1989 г.?

– През септември 2017 г. аз участвах в работна среща във връзка с предстоящо утвърждаване на проектите на учебни програми за 10 клас – общообразователна подготовка, с учители, университетски преподаватели и заместник-министъра на образованието и науката г-жа Таня Михайлова, т. е. знаех какво приблизително се подготвя. Окончателното приемане на програмата ме обнадежди.

Тази нова програма, според вас, в полза на младите хора ли е или е проблем да се изучава толкова близка история?

– Според мен е в полза на младите хора. Това, че периодът е толкова близък създава възможност те да получат едностранна представа за него от все още живи техни близки съвременници на епохата. Не омаловажавам проучването на терен или интервюто, като метод за изучаване на историята. Дори е много ценен, но за професионалистите. Експериментирам с учениците и в часовете по Най-нова обща история (по старата програма в 10, а сега в 9 клас) им поставям задача да направят интервю със съвременник на времето 1944-1989 г. Четем интервютата в час.

От няколкогодишните ми наблюдения мога да направя извода, че се засилва носталгичната тенденция по този период. В спомените все повече преобладават положителните страни на времето. Тази практическа работа я правим, след като съм преподавала урока (той е един) „Комунистическият режим в България 1944-1989 г.“ по учебника на изд. „Просвета“ за 9 клас на Груев М. и колектив (по старата програма също

Написано от Христо Христов
Петък, 04 Октомври 2019 14:25

имаше такъв урок в 10 клас). Така учениците имат някаква база за сравнение – учебник – спомен. Определено съм „за“ да се изучава този период.

До изготвянето на новите учебници по тази нова програма беше ли организирано нещо от МОН, което да е в помощ на учителите?

– Да, от 14 до 18 януари 2019 г. бях включена в обучение организирано от МОН и Националният център за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти на тема „Обучение по нова учебна програма по учебен предмет „История и цивилизации“ в 10 клас“. Лектор на нашата група беше проф. Евелина Келбечева. Обучението за мен беше изключително полезно.

Какви бяха очакванията ви по отношение на новите учебници и какво открихте на практика, когато през юни тази година те бяха раздадени на учителите за оценка?

– Не съм имала никакви супер очаквания към новите учебници. Казах вече, че през годините няколко пъти съм била свидетел на „смяна“ на учебници. Почти всички бяха в синхрон с поговорката: „Пременил се Илия, погледнал се – пак в тия“. Имам някаква представа как се създават „новите“ учебници и помагала – водещата фигура в авторския колектив пише основното учебно съдържание. Съавторите няма как да променят нещо, с което дори не са съгласни. И в този смисъл като получих учебниците на различните издателства първо се спрях на авторския колектив.

По този признак първо разгледах учебника на изд. „Просвета“, където един от авторите е проф. Веселин Янчев, който е преподавател по Нова Българска история в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Имала съм възможност през годините да чуя негови доклади, участия в различни семинари и др., да прочета негови изследвания. Работила съм с помагала на проф. Пламен Павлов и Мария Бенова. Преди да го отворя още, сложих един „плюс“ на този учебник. След това го разгледах подробно. Към останалите учебници подходах по същия начин по реда: „Рива“, „Домино“, „Анубис“ и „Булвест“.

Какво най-много ви смути или озадачи?

– Автори, които пишат учебниците по история от 25 години до ден днешен.

Бихте ли дали пример?

– Да, но с уговорката, че това са цитати от предоставеното ми първо издание. Не знам как е в преработеното. Това, което ме впечатли още при първия прочит бе в учебника на „Булвест“. В рубриката „Знаете ли, че...“ съобразно изискванията на програмата е включено понятието „Народен съд“. В този учебник се посочваше, че *„Народният съд“ е създаден в нарушение на Търновската конституция, но*

ВСИЧКИ

политически партии подкрепят търсенето на съдебна отговорност от бившите управляващи....“

. Въпросът към този текст е:

„Защо всички политически партии подкрепят търсенето на съдебна отговорност от бившите управляващи?“

В текста на самия урок пише, че ОФ разрешава съществуването само на 4 партии. Тук е нужно прецизно детайлизиране на думите, за да разберат учениците, какво точно се има в предвид. Без задълбочаване – целият политически спектър е „за“ „Народния съд“ – това ще разберат учениците според мен, а то не съвпада с историческата истина.

Друг пример: *„На 27 декември 1947 г. 6100 индустриални предприятия и мини са **обявени** за държавни.“*

За мен употребеният глагол не съответства на реалната действителност. Или текста за Указ 56, с който се

„утвърждава фирмената организация.“

Отново недетайлизиран глагол. И още такива примери могат да се посочват. Не че липсват основни понятия заложени в програмата, но са поднесени много деликатно, завоалирано, въпреки че върху учебното съдържание са работили професионалисти.

Предполагам, че сте проследили скандала със спирането на учебниците. Какво беше важно за вас като учител в този обществен дебат?

– Аз обичам дебатите по принцип. Те показват различните гледни точки. Но те трябва да се водят между специалисти. Когато в дебатите по учебното съдържание се намесват страни, които са в периферията, а не в същността на проблематиката се получава „говорилня“ и ненужно напрежение в обществото – особено когато става въпрос за ученици, какво да учат, какво да пише в учебниците.

Сега вие по кой учебник ще преподавате?

– По учебника на изд. „Просвета“, който бях избрала още в началото. Нито едно издателство не е изпратило в „дълбоката“ провинция преработено издание или поне до мен не е стигнало такова.

Бихте ли споделили впечатленията си по отношение на незнанието на младите хора за този период 1944-1989?

– За придобиване на II-ра професионално-квалификационна степен правих диагностична процедура, за да установя зависимостта между знанията на учениците за тоталитарната система в България и личностното им отношение към нея. Изследването ми доказа, че колкото повече знания имат учениците – т. е. имат по-високи оценки – толкова по-негативно е отношението им към тоталитарната система в България.

Ще помогнат ли в това отношение новите учебници и ако има проблеми вие като учител къде ги виждате?

– Пак от опит ще кажа, че за един учебник – дали е добър, дали е подходящ за съответните ученици може да се даде становище след като мине една учебна година.

Написано от Христо Христов
Петък, 04 Октомври 2019 14:25

Надявам се да съм избрала подходящия за моите ученици. Ако преценя, че нещо липсва винаги има начин да го добавя, ако пък нещо е в повече ще го редуцирам. От тази учебна година учителите получихме официално от МОН повече свобода в тази посока.

Достатъчен ли е един учебник за учителя като източник на знание? Какви други източници ползвате?

– Учебникът е само нещо като ръководство. За мен по-важна е програмата. Използвам много други източници, особено сега, когато с интернет всичко е на „един клик разстояние“. В това число и Вашия сайт. В теста за изследователската процедура, за която говорих по горе, има включени документи от сайта.

В процеса на обучение не е толкова важен учебникът, а учителят. Всички помним господинът или госпожата по....., но учебника едва ли някой си спомня. И в университета е важен преподавателят, но за училище според мен е определящ фактор учителят. Възможно е при превъзходен учебник учениците нещо да не научат и обратно. Ролята на личността на учителя е несъмнено голяма. Дори да спазиш всички изисквания на програмата, да включиш всички понятия, да формираш задължителните умения мисля, че няма как да избягаш от собствената си личност.

Според мен на учениците трябва да се предоставят доказани факти, различни гледни точки за историческите събития и те сами да формират позиции. Смятам, че моята роля е именно тази, да ги науча да мислят. Периодът, за който говорим е задължително да се изучава, защото историята е една от науките, която трябва да формира гражданска позиция у младите хора. Не бива да излизат от училище без такава. Не може да очакваме до 18 години, докато са в училище, да нямат такава и изведнъж на 19, когато завършат, да са активна част от гражданското общество.